

Dekolonisaatiosta

= Kolonialismista juontuvien
valtarakenteiden purkamisesta
suomalaisessa sosiaalityössä

Sosiaalityön tutkimusaamukahvit 26.4.2024 Socca

SATU RANTA-TYRKKÖ, YTT, YLIOPISTONLEHTORI

SATU.RANTA-TYRKKO@JYU.FI

Sisällöstä

Käsite- ja näkökulmamäärittäjiä

Mitä kolonialismi oli ja on

Kolonialismi ja Suomi

Kolonialismin ja sen monet perinnöt Suomessa

- Tieto- ja valtarakenteissa
- 'Tehtasasetuksena' 'Imperial mode of living' (?)
- Sosiaalityössä

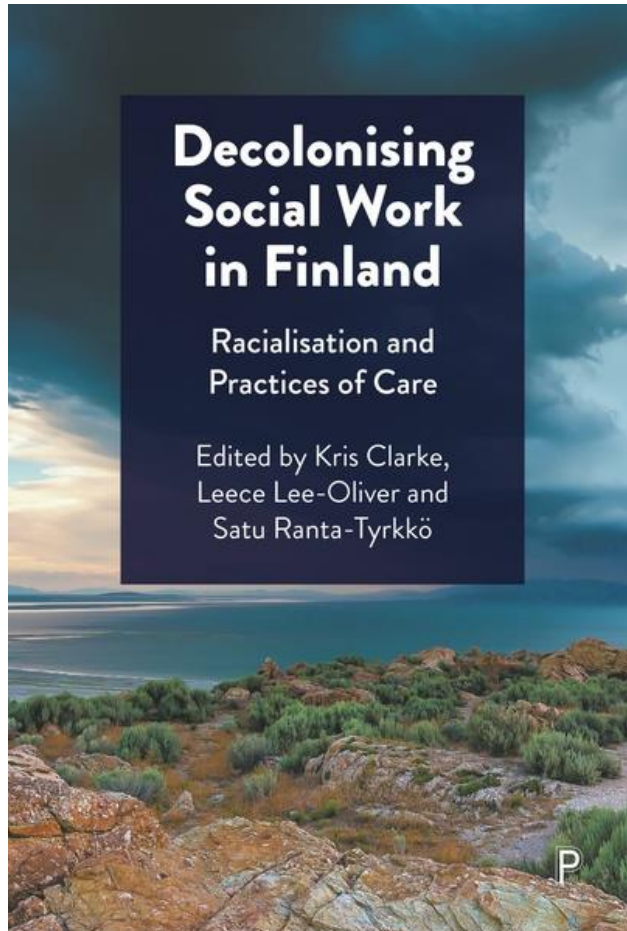
Postkolonialismi ja dekolonisaatio/ kolonialismin purku=?

INDIA ↔ FINLAND

Kuva: Karoliina Korhonen & Stig Baumgartner 2013

<https://policy.bristoluniversitypress.co.uk/decolonising-social-work-in-finland>

Esimerkkejä tuoreesta aiheesta sivuavasta tutkimuksesta (paljon muutakin)

Clarke, K., & Yellow Bird, M. (2021). *Decolonizing pathways towards integrative healing in social work*. Routledge.

S. Keskinen S. Tuori S. Irni & D. Mulinari (toim.) (2009) *Complying with Colonialism: Gender, Race, and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate.

S. Keskinen M. Seikkula & F. Mkwesha (Eds.) (2021) *Rasismi, valta ja vastarinta Suomessa: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Merivirta, R., Koivunen, L. & Särkkä, T. (toim.) (2021) *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. Cambridge Imperial and Post-colonial Studies Series. London: Palgrave Macmillan.

Pöttsch, T. (2020). *Critical perspectives on social inclusion in integration education programs for adult migrants*. [Doctoral dissertation, University of Helsinki]. HELDA. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6191-8>

Söderström, I. (2024) Ulossulkevatrajat: Sosiaalityö ja pakolaistaustaiset queerihmiset Suomessa. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ca435320-319d-4856-8e0d-ff6573776bdc/content>

Käsitteet (mm. Kuokkanen 2022)

Kolonialismi (<- colonia, siirtokunta, asutus) = Prosesseja, rakenteita, tasoja: ihmisten ja alueiden taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen hallinta ja hyväksikäyttö (luonnonvarat, työvoima), tavoitteena taloudellinen hyöty

Imperialismi (←→ imperiumi, maailmanvalta) = Valtion pyrkimys laajentaa omaa aluettaan ja vaikutusvaltaansa, erit. 'kakkosvaiheen' kolonialismi 1870-1914

Koloniaalisuus (coloniality, esim. coloniality of power) = Kolonialismista ja imperialismista juontuvat, alati uusiutuvat valtasuhteet ja rakenteet

Postkolonialismi kolonialismia ja sen seurauksia koskevat tulkinnat ja teoriat

Dekolonisaatio/ kolonialismin purku = Kolonialismista nykypäivään periytyneiden asioiden tunnistamista ja työstämistä (kyseenalaistamista), jotta niitä ei tulisi kritiikittä sisäistettyä ja tuotettua aina uudelleen

Kolonialismi (esim. Kuokkanen 2022)

- Tavallisimmin ymmärretty valtaamisena ja asuttamisena
- Perustui väkivaltaan ja vallattujen alueiden ihmisten toiseuttamiseen
- Väkivaltainen, kaoottinen, ja uusia jakolinjoja luova prosessi
- Kansanmurhat, orjuuttaminen, pakkotyö $\leftarrow \rightarrow$ valloitetujen alueiden asuttaminen ja raaka-aineiden ja työvoiman hyödyntäminen
- Hyödyt ja haitat jakautuivat epäsuhtaisesti (alueet, luokka)
- Mielen kolonisaatio ja kulttuuri-imperialismi: kolonialismi = puitteet ymmärtää maailmaa ja oma paikka sen osana
- Episteemiset katkokset ja menetykset (mm. Tsing 2005, Connell 2007)
- Muuttanut niin kolonisoituja kuin kolonisoijia (Kaye 1995)
- Ei ole ohi (Suomessakaan)

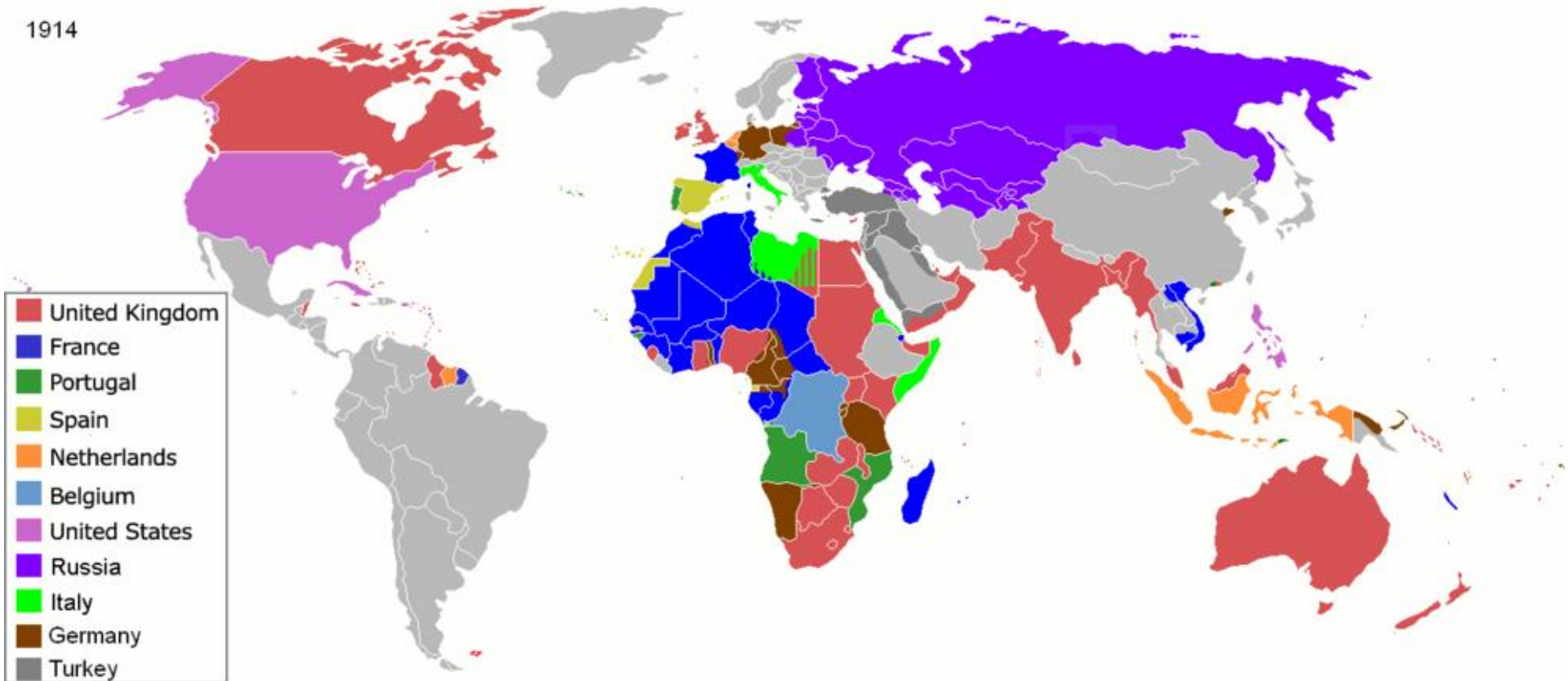
Kolonialismi oli ja on itseään oikeuttava projekti

- Kristinuskon levittäminen
- Kolonialismin 'sivistystehtävä' (*civilising mission*) & 'white man's burden', vs. sorto ja riisto
- Ideologisen rakenteena Orientalismi (Said 1979)
  - usko eurooppalaisten kulttuurien ja valkoisten eurooppalaisten ylivertaisuuteen verrattuna kolonisoituihin
  - vaati kolonisoijien ja kolonisoitujen eron systemaattista ylläpitoa ja korostamista
- Koloniaalinen filantropia
  - "moral and material improvement"
  - kolonisoidut lähes, muttei aivan, kolonisoijien kaltaisiksi
- Taloudellinen 'kehitys' yleensä vain kolonisoijien eduksi

Imperialismi

1914 maailmankartta (<https://www.freeman-pedia.com/imperialism>)

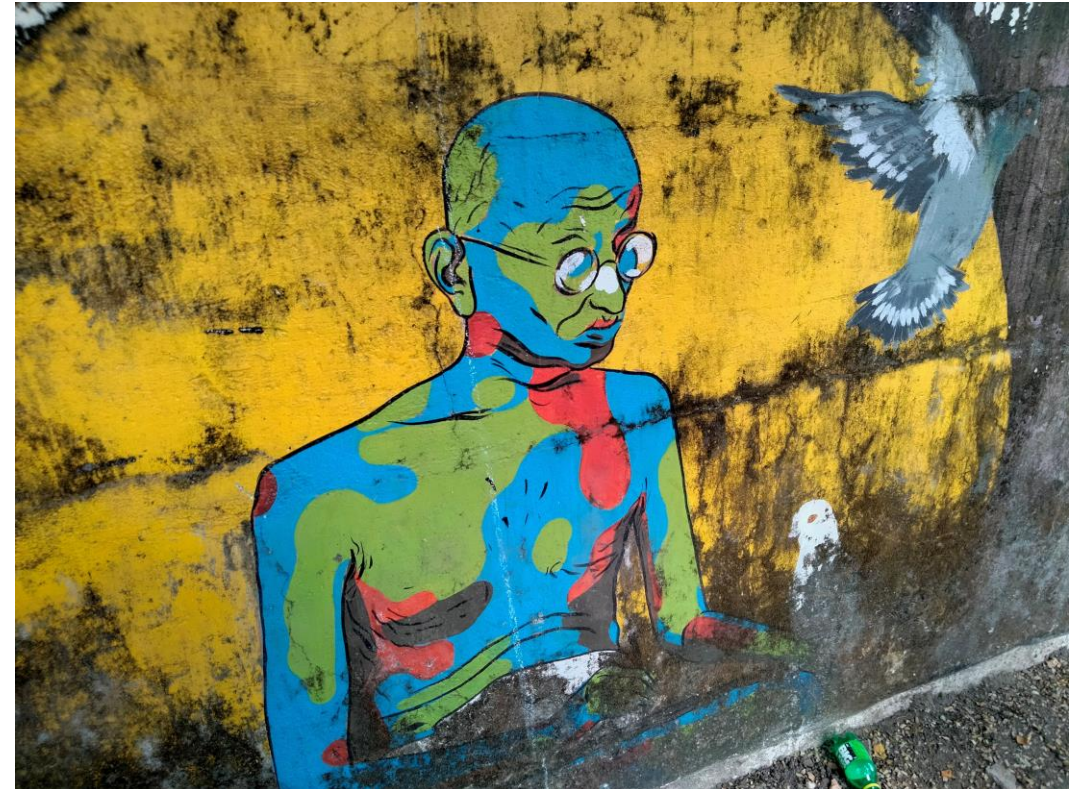

Kolonialismi, imperialismi, kapitalismi ja modernisaatio

- Prosesseina toisiinsa kietoutuneita ja keskenään rakentuneita
- Moore (2016) Kapitalismi = maailmanekologia
- Imperiaalinen elämäntapa (Brand & Wissen 2021) - globaalisti mahdollinen vain pienelle vähemmistölle – samalla globaalissa pohjoisessakaan kaikkien perustarpeet eivät täyty
- ‘Ensimmäisen’ maailman riippuvuus muista häivytetty näkymättömiin (Brennan 2006)
- Glokaalin Pohjoinen-Etelä –epäsuhtan ‘normaalius, myös kumuloituvissa kriiseissä
- Negatiivisten vaikutusten ulkoistaminen (externalization) ja hidas väkivalta (Nixon 2011)

Kolonialismi ja Suomi (mm. Vuorela 2009, Merivirta ym. 2021)

- Pohjoismaiset yhteiskunnat mukana kolonialistisissa ja imperialistisissa prosesseissa
- Asuttajakolonialismi: Siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan, Australiaan, Etelä-Afrikkaan, Pohjoisessa Saamenmaa, Grönlanti
- Lähetystyö & koulutus
- Ammattilaiset: merimiehet, sotilaat, insinöörit, akateemisesti koulutetut
- Kauppa: vientiin tervaa, tuonti puuvillaa ja 'siirtomaatavararoita'
- Koloniaalisten diskurssien omaksuminen, jakaminen, tuottaminen → itsestäänselvyys
- Rodullistaminen ja negatiivinen leimaaminen: saamelaiset, romanit

Kolonialismin purku – miksi nyt/ Suomessa?

---

1) Pohjoismaiden/ suomalaisten rooli aktiivisina koloniaalisina toimijoina pitkälti ohitettu - yleistä ajatella, ettei koske 'meitä' (*'Nordic exceptionalism'*)

2) Koloniaalinen maailmankuva sisäistetty ja juurtunut syväälle arki ajatteluun ja yhteiskuntarakenteisiin

3) Koloniaaliset tiedon ja vallan rakenteet muovanneet ja muovaavat ymmärrystämme maailmasta ja muista ihmisistä

4) Syrjivät rakenteet ja käytännöt: valkonormatiivisuus, rasismi, mikroagressiot, vähättely
←→ pelastajuus, ahdas normaalius, tietopohjan kapeus

***

Minkälaista Suomea ja kenelle rakennamme, millä arvoilla?

Kolonialismi ja sosiaalityö maailmalla/Suomessa

- Länsimaisen sosiaalityön ammatti- ja tieteenalana 'syntyi' kolonialismin ja imperialismien huippukautena (Britannia, USA); pitkälti käsittelemättä
- Ammatillinen imperialismi (Midgley 1981)
- Länsimaisen sosiaalityön globaali hegemonia, koulutuksellinen neokolonialismi
- Resurssien ja tiedontuotannon globaali epäsuhta
- Indigenous social work/ kotoperäiset sosiaalityöt: OK, mutta otetaanko tosissaan?
- 'Tietämättömyys ja ulkopuolisuus' –oletama (?) suhteessa kolonialismiin
- Vähäinen kiinnostus muita kuin länsimaisia sosiaalityön perinteitä kohtaan
- Hegemoninen valkoisuus, kyvyttömyys/ haluttomuus käsitellä rasismia ja rodullistavia käytäntöjä/ valkoisuutta etuoikeutena
- Keskittyminen kulttuureihin ja identiteetteihin rakenteellisen syrjinnän ja väkivallan sijaan
Hyvistä aikomuksista huolimatta toiseuttavia ja marginalisoivia käytäntöjä & ohjelmia (esim. maahanmuuttajien integraatio-ohjelmat, Pötszch 2020)
Toiseutettujen paikka kansallisessa narratiivissa?

Kolonialismin purku ei ole vain kolonisoitujen tehtävä

Purku:

≠ paluu esikoloniaaliseen aikaan

= Kolonialismin perintöjen tunnistaminen ja työstäminen, epäoikeudenmukaisuuksien jatkumot

= Mielen sisäisten koloniaalisten järjestysten jäljittäminen

= Vapautuminen: Tilaa kuvitella ja luoda sorrosta ja alistavista rakenteista vapaata tiloja

Seikkula ja Hortelano (2021, 150):

” ....kuka tahansa, rodullistettuun asemaan katsomatta, saattaa osallistua arkipäivän rasismien käytäntöihin ja rasismien tuottamiseen.

(....) kuka tahansa voi oppia tunnistamaan rasismia ja toimimaan sitä vastaan.”

Välinpitämättömyys ja toimimatta jättäminen pitää yllä syrjiviä ja alistavia rakenteita

Tutkimuspoimintoja

Nordberg ym.:

- Rajoittava ja ristiriitainen rajapolitiikka, sosiaalityön kansallinen konteksti
- Maahanmuuttaneiden elämän loputon epävarmuus, ennustamattomuus, epäoikeudenmukaisuus, päättävien tahojen vastuuttomuus (esim. perheenyhdistämiset), rakenteellinen väkivalta
- Sosiaalityöntekijöiden voimattomuus vs. eettiset velvoitteet
- **Heino, Kara, Lillrank:** Universalismi, kun ~kaikille samaa on näkymätön normi, ohittaa ja syrjäyttää ne, jotka erilaisia (myös resurssikysymys)

- **Turtiainen & Anis:** Suomalaisessa sote-järjestelmässä rakenteita, jotka aktiivisesti marginalisoivat kielellisiä ja etnisiä vähemmistöjä; sosiaalityössä tunne, että asialle ei voi mitään, vastuunpakoilu mm. ohjeistusten taa (vs. valtaistava työ)
- **K. Clarke, L. Lee-Oliver, S. Ranta-Tyrkkö:** Dekolonisaatiossa ei kyse mistään 'woke'-agendasta, vaan yhteiselosta ja tuesta, jossa tunnustetaan jokaisen arvo ja itsemääräämisoikeus - jotka sosiaalityön ydintä

Toiveita ja ehdotuksia, poimintoja

- Á. Holmberg 2021, 29: Koska kolonisaatio on muuttanut saamelaista yhteiskuntaa monilla sektoreilla, tulee myös dekolonisaation kohdistua koko yhteiskuntaan (...) Nykyinen kauas yhteisön tasolta etäännynt hallinta ja saamelaisten nimellinen osallistaminen ovat vahvan koloniaalisia rakenteita. Dekolonisaatio tarkoittaa yhteisöjen vahvistamista myös tiedontuotannon suhteen.
- A-K Juuso: Tarvitaan rakenteellinen muutos. Enemmistöön kuuluvien pitää ymmärtää, että sukupolvien välillä on pitkä rakenteellisen sarron ja syrjinnän historia, jota pitää purkaa, ja johon myös enemmistöllä on kytkös ja purkuvastuu, vaikka he(idän sukupolvensa) eivät enää olisi väärin tekijöitä

K. Hubara: 1. Sosiaalityön ja rodun/rasmin/rodullistamisen yhtymäkohtia tutkittava 2. Keitä sosiaalityössä – moninaisuus! 3. Opetukseen mukaan BIPOC-tietoaja kokemuksia 4. Koulutusta opetushenkilökunnalle ja ammatissa toimiville, jne.

F. Dayib & K. Clarke: Valkoisuuden purku/ kriittinen reflektio sote-palveluissa

W. Njuguna: Myös vähemmistökulttuurien muovautuminen ottaa aikansa. Rasismista irrottautuminen ja parantuminen on voi olla vaikeaa myös sen kohteille, apua rakkaudesta ja myötätunnosta.

Kysymyksiä?

Kommentteja?

Keskustelua?

Kiitokset!

Lähteet

Assmuth, L., Haverinen, V. S., Prokkola, E. K., Pöllänen, P., Rannikko, A., & Sotkasiira, T. (2021). Johdanto: Muuttoliikkeet arjen turvallisuuden tutkimuksen kohteena. In L. Assmuth V. S. Haverinen E. K. Prokkola P. Pöllänen, A. Rannikko & T. Sotkasiira, *Arjen turvallisuus ja muuttoliikkeet* (pp. 7-28). Tietolipas 269. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Clarke, K., & Yellow Bird, M. (2021). *Decolonizing pathways towards integrative healing in social work*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Connell, R. (2007). *Southern Theory: The Global Dynamics of Knowledge in Social Sciences*. Cambridge: Polity Press.

Brand, Ulrich & Wissen, Markus (2021) *The Imperial Mode of Living: Everyday Life and the Ecological Crisis of Capitalism*. Translated By Zachary Murphy Kling. Alkuperäisteos: Imperiale Lebensweise: Zur Ausbetung von Mensch und Natur im Globalen Kapitalismus, Oekom Verlag 2017.

Holmberg, Áslat (2021) Saamenmaata suojelemassa. Teoksessa O-P. Haavisto, P. Korhonen & T. Kuronen (toim.) Luonnonsuojelun dekolonisaatio – Kohti kanssaelävää suojelua. Helsinki: Siemenpuu-säätiö, 27-30.

Kaye, H. J. (1995). Introduction: Imperialism and its Legacies. In H. J. Kaye (Ed.), *Imperialism and Its Contradictions* (pp.1-22). New York: Routledge.

Keskinen, S., Tuori, S., Irni, S., & Mulinari, D. (Eds.). (2009). *Complying with Colonialism: Gender, Race, and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate.

Keskinen, S. (2021). Kolonialismin ja rasismien historiaa Suomesta käsin. In S. Keskinen M. Seikkula & F. Mkwesha (Eds.), *Rasismi, valta ja vastarinta Suomessa: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa* (pp. 69–84). Helsinki: Gaudeamus.

Kiernan, V. G. (1995). Imperialism and its Contradictions. In H. J. Kaye (Ed.), *Imperialism and Its Contradictions*. New York: Routledge.

Kuokkanen, Rauna (2022) All I See Is White: The Colonial Problem in Finland. Teoksessa J. Hoegaerts, T. Liimatainen, L. Hekanaho & F. Peterson (toim.) Finnishness, Whiteness and Coloniality. Helsinki: Helsinki University Press, 291-314.

Loftsdóttir, Kristín & Jensen, Lars (toim.) (2012) Whiteness and Postcolonialism in the Nordic Region. Farnham: Ashgate.

Mann, M. (2004). 'Torchbearers Upon the Path of Progress': Britain's Ideology of a 'Moral and Material Progress in India. An Introductory Essay. In H. Fischer-Tiné & M. Mann (Eds.), *Colonialism as Civilizing Mission: Cultural Ideology in British India* (pp. 1-26). London: Anthem Press.

Merivirta, R., Koivunen, L. & Särkkä, T. (toim.) (2021) *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. Cambridge Imperial and Post-colonial Studies Series. London: Palgrave Macmillan.

Merivirta, R., Koivunen, L. & Särkkä, T. (2021) Finns in the Colonial Word. Teoksessa Merivirta, R., Koivunen, L. & Särkkä, T. (toim.) (2021) *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. Cambridge Imperial and Post-colonial Studies Series. London: Palgrave Macmillan, 1-38.

Nixon, Rob (2011) *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Cambridge: Harvard University Press.

Pöttsch, Tobias (2020). *Critical perspectives on social inclusion in integration education programs for adult migrants*. [Doctoral dissertation, University of Helsinki]. HELDA. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6191-8>

Pekka Rantanen, Petri Ruuska, Timo Särkkä (2021) Wisdom of the Oppressed: Finnish Colonial Complicities in the Age of the Russian Empire. Teoksessa Merivirta, R., Koivunen, L. & Särkkä, T. (Eds.) *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. Cambridge Imperial and Post-colonial Studies Series. London: Palgrave Macmillan.

Ranta-Tyrkkö, Satu (2010) *At the Intersection of Theatre and Social Work in Orissa, India. Natya Chetana and Its Theatre*. Acta Universitatis Tamperensis 1503. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8003-4>.

Ranta-Tyrkkö, Satu (2011) High Time for Postcolonial Analysis in Social Work. *Nordic Social Work Research*, 1(1), 25-41. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2011.562032>

Said, E. (1979). *Orientalism*. Vintage Books Edition. New York: Vintage Books.

Salminen, Antti (2021) Sananen luonnonsuojelun kestämyydestä: kolme sokeaa pistettä ja ehdotus. Teoksessa O-P. Haavisto, P. Korhonen & T. Kuronen (toim.) *Luonnonsuojelun dekolonisaatio – Kohti kanssaelävää suojelua*. Helsinki: Siemenpuu-säätiö, 59-63.

Savinotko, Pieta (2021) Keräilytalouksia ja plantaasimaisuuksia metsissä ja metsien raunioilla. Teoksessa O-P. Haavisto, P. Korhonen & T. Kuronen (toim.) *Luonnonsuojelun dekolonisaatio – Kohti kanssaelävää suojelua*. Helsinki: Siemenpuu-säätiö, 22-25. <https://siemenpuu.org/julkaisut/kirjat/luonnonsuojelun-dekolonisaatio/>

Seikkula, Minna & Hortelano, Pauline (2021) Arjen rasismi ja rasisminvastaisuus arjessa. Teoksessa *Rasismi, valta ja vastarinta: Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*, toim. Suvi Keskinen, Minna Seikkula ja Faith Mkwesha. Helsinki: Gaudeamus, 147-161.

Santos, Boaventura de Sousa (2018) *The End of the Cognitive Empire: The Coming of Age of Epistemologies of the South*. London: Duke University Press

Vuorela, U. (2009). Colonial Complicity: The 'postcolonial' in a Nordic Context. In S. Keskinen S. Tuori S. Irni & D. Mulinari (Eds.), *Complying with Colonialism: Gender, Race, and Ethnicity in the Nordic Region* (pp. 19-33). Farnham: Ashgate.